

DJECA IZ HRANITELJSKIH OBITELJI

Četvrta Europska konferencija Internacionalne organizacije hraniteljskih obitelji
Berlin 9 - 11. rujna 1994.

U tri dana u Berlinu u "Haus am Kolnische Park" (Kuća u Kelnskom parku) održana je Četvrta europska konferencija IFCO pod nazivom "Foster Children in a Changing World" (Djeca iz hraniteljskih obitelji u svijetu koji se mijenja). Preko sedamsto sudionika referiralo je, raspravljalo, prikazivalo uz pomoć svih mogućih audiovizualnih sredstava, izlagalo usmeno ili na posterima rezultate svojih istraživanja. Vidjeli smo knjige posvećene djeci i hraniteljstvu, primijenjene časopise, kopije još neobjavljenih stručnih i znanstvenih članaka, prospekte najnovije literature s tog područja u brojnim dvoranama, foyerima i drugim prostorima. Održane su tri plenarne sjednice, tri panela, osam foruma, dvadeset workshopa i tri poster-sessiona. Tijekom pauzi, neformalno proširivale su se i produbljivale informacije vezane za osnovnu temu skupa ili pojedina izlaganja, i to cjelodnevno, jer se doslovno sve što je potrebno za odvijanje takvog skupa u pravo vrijeme i na najpogodnijem mjestu moglo naći u "Kući u Kelnskom parku".

Teško je bilo dobiti cjelovit uvid u sve što se zbivalo u ta tri dana, jer se istovremeno raspravljalo u nekoliko radionica, panela, foruma ili seminara. No to je glavni problem za sudionike svih velikih konferencija, jednako kao što im je i velika prednost to da su zastupljena gotovo sva posebna tematska područja vezana za osnovni problem i da je moguće dobiti recentne podatke o aktualnim kretanjima od najviših autoriteta.

Što je to IFCO (International Foster Care Organization)?

IFCO ili Međunarodna organizacija hranitelja osnovana je u Oxfordu u Engleskoj 1979. godine sa ciljem što boljeg povezivanja srodnih organizacija kroz međunarodnu mrežu kako bi se što jednostavnije mogle razmjenjivati informacije, inicirati i podržavati programi pomoći djeci bez odgovarajuće brige roditelja, te educirati specijalisti i volonteri na polju hraniteljstva. S tim u skladu IFCO izdaje publikaciju "IFCO INTERNATIONAL NEWSLETTER" i organizira godišnje internacionalne konferencije. IFCO stalno radi na

intenziviranju suradnje između stručnjaka, hranitelja i djece smještene u hraniteljske obitelji. Kroz sve svoje aktivnosti, pa i na konferencijama, teži što većem zblizavanju ova tri faktora unapređenja hraniteljstva, pa na ovim skupovima jednako važno mjesto u svim oblicima rada zauzimaju predstavnici sve tri skupine. Bez obzira na prvobitnu iznenađenost nekih sudionika skupa ovakvim tretmanom "štićenika i laika" na kraju svi priznaju da nisu sigurni od koga su više naučili. Okupljanje sudionika različitih po stručnosti i iz različitih zemalja i kultura garantira ne samo zanimljivost susreta nego i izvrsnu budućnost organizacije i ovog oblika zbrinjavanja djece bez potrebne brige roditelja. Do sada organizacija okuplja predstavnike iz 50-ak zemalja, pojedince, državne i regionalne organizacije, te udruženja građana. Suradnja IFCO očito vrlo je široka i uz navedene, usko specijalizirane, gotovo anonimne, okuplja i velike međunarodne organizacije kao što je UNICEF, na primjer.

Vođenje tako složene i široko rasprostranjene organizacije povjerenje je na konferenciji od svih članova izabranom Izvršnom odboru. Od 1988. međunarodne i europske konferencije odvijaju se svake druge godine naizmjenice.

Ovogodišnju konferenciju organizirala je Njemačka u istočnom dijelu Berlina i prvi puta su joj prisustvovala i istočnoeuropske zemlje. Time je simbolički i stvarno i na ovom području učinjen ozbiljan korak u povezivanju dva dijela nekada umjetno razdvojenog i različitim ciljevima okrenutog svijeta.

Organizator ovogodišnje konferencije BVdPA (Bundesverband der Pflege-und Adoptiveltern e. V.) organizacija je njemačkih hraniteljskih i adoptivnih obitelji sa sjedištem u Münsteru. Postoji od 1976, a dijeli se na osam državnih i 65 regionalnih skupina i okuplja oko 750 građana - pojedinaca. Trenutno svojim drugim po važnosti zadatkom smatra razvoj organizacije hranitelja i adoptivnih roditelja u istočnom dijelu zemlje. Za tu svrhu, uz organizacijske, ona pruža i brojne oblike pomoći putem specijaliziranih savjetovališta,

edukativnih programa za stručnjake i roditelje-hranitelje, kao i odgovarajuću literaturu.

U svrhu postizanja svojih postavljenih ciljeva organizacija usko surađuje sa velikim brojem stručnjaka koji se profesionalno, znanstveno i/ili stručno bave djecom i obitelji postizajući tako potrebnu razinu djelovanja, jer je ipak osnovni cilj organizacije i njezin *raison d'être* - dobrobit djece. Konferenciji je u zemlji domaćinu dan velik značaj što potvrđuje i izbor pokrovitelja - dr. Angele Merkel, fernalne ministrice za pitanja žene i mladih. Konkretni poslovi oko organizacije i provođenja konferencije povjereni su uglavnom mladim, sposobnim i energičnim osobama predvođenim jednako mladom i briljantnom E. Skourski.

Konferenciju je otvorio John Meston iz Kanade, predsjednik IFCO. Kao predstavnica zemlje domaćina skup je pozdravila i organizatora, organizaciju roditelja hranitelja i adoptivnih roditelja Njemačke, gospođa Geisen von Uslar.

Plenarna predavanja koja su slijedila dala su pregled stanja i položaja djece, mladih i obitelji u Europi. Gisela Erler iz Njemačkog "Jungendinstituta" u Münchenu prezentirala je trenutni položaj obitelji u Europi, a posebno u istočnim zemljama u kojima ima mnogo teškoća izazvanih promjenama. Ekonomske promjene prate političke i vrijeme restrukturiranja gospodarstava karakterizira niska proizvodnja, velika nezaposlenost i često u obiteljima prisutno beznađe. Takva klima u društvu u cjelini i obiteljima ponaosob ima za posljedicu nagli razvoj socijalnih problema manjeg i većeg intenziteta sve do razmjera socijalnopatoloških pojava. Takav razvoj situacije u Rusiji, Poljskoj, Mađarskoj pa i u istočnoj i zapadnoj Njemačkoj prijete ozbiljnim poremećajima na razini država i sve ozbiljnije se postavlja pitanje kako dugo da će se ovi negativni efekti razvoja i/ili tranzicije moći kontrolirati. Koje mehanizme treba razvijati i kako ih koristiti da bi ova negativna kretanja ostala pod kontrolom?! Uopće, često su tijekom izlaganja brojni stručnjaci iz različitih sredina postavljali ozbiljna pitanja o tome kuda idu tokovi razvoja. Činili su to predstavnici zemalja u burnoj tranziciji bez tradicije socijalnog rada i hraniteljstva jednako kao i oni iz zemalja sa relativno dugom tradicijom kao što je to Njemačka. Najčešće odgovora nije bilo. Njih treba tražiti u rezultatima ozbiljnih

istraživanja koja će sva ta pitanja, nadajmo se, pokrenuti.

Panel diskusije pokazale su najčešće širinu svih spomenutih problema u pojedinim zemljama čiji su predstavnici (Rusija, Mađarska, Švedska, Nizozemska, Poljska, Estonija...) iznosili specifičnosti sredina iz kojih dolaze. Naravno, često su standardi i dostignuća na području dječje zaštite bili vrlo različiti, kao i razine očekivanja. U jednim se razmišlja o problemu interkulturalnih razlika i njihovog što bezbolnijeg prevladavanja, osobito kod rješavanja problema s kojima se suočavaju obitelji imigranata i prognanika ili kod zbrinjavanja djece koja iz različitih razloga dolaze u obitelji sa drugačijom kulturnom ili religijskom tradicijom, dok u drugima osnovni problem predstavlja pitanje kako zadovoljiti bazične potrebe u potencijalnim hraniteljskim obiteljima, kako ih uopće animirati, selekcionirati, pripremati (ako već ne educirati) za taj toliko osjetljivi poziv i održati potreban stupanj motiviranosti. Rasprave su pokazale velike razlike, ali i jednako ozbiljna nastojanja u svim zemljama sudionicama da se ovaj oblik pružanja pomoći djeci, bez obzira radi li se o imigrantima, prognanicima, pripadnicima manjina ili bazičnoj populaciji u nekoj zemlji, osigura i to na najvišoj mogućoj razini.

Diskusije su uglavnom bile vrlo otvorene. Nijemci su u tome prednjačili iznoseći svoje teškoće oko suočavanja sa problemom animoziteta prema strancima i korištenja hraniteljstva kao metode izbora u vezi s tim problemom. U odnosu na ove i druge specifične probleme hraniteljstva veza za superviziju, komunikaciju bioloških roditelja sa hraniteljima, planiranje potreba i oblika pomoći hraniteljima i djeci kao i brojna pravna pitanja vezana uz složene odnose djece, hranitelja, roditelja i socijalnih službi, vođene su rasprave i iznošeni primjeri iz različitih sredina. Ovdje se kao posebno edukativan pokazao primjer "Bečkog modela" pripreme, savjetovanja i praćenja sudionika hraniteljstva primijenjen u Mađarskoj i Rumunjskoj.

Specijalno hraniteljstvo predstavljeno je kroz više priloga, a posebno je zanimljivo bilo izlaganje predstavnika Španjolske koji je detaljno i s puno podataka predstavio razvoj hraniteljstva i sadašnju situaciju u svojoj zemlji. U Španjolskoj je hraniteljstvo kao oblik zbrinjavanja djece pokrenuto u pružanju pomoći djeci sa specifičnim problemima (tjelesna, psihička oštećenja, razne smetnje perceptivnog

tipa), pa se tek onda počelo primjenjivati i na ostale dijelove populacije. No, bez obzira na to, iznenađuje podatak da je trenutno samo u Andaluziji danas u hraniteljskim obiteljima zbrinuto 59 djece s AIDS-om! U toj skupini su djeca koja su seropozitivna ali i ona kod koje je bolest u aktivnoj fazi napredovanja!

SOS Kinderdorf kao oblik zbrinjavanja djece već je postao tradicionalnim i može se naći u svim dijelovima svijeta. Otac "SOS - dječjeg sela" je Austrijanac Hermann Gmeiner (1919 - 1986). Prvo takvo selo osnovao je još 1949. uz pomoć donatora u Tirolu nadomak gradića Imsta. Kako se ovaj oblik zbrinjavanja djece pokazao neočekivano uspješnim, postao je općeprihvaćenim i prema istim načelima organiziran širi se i nakon smrti osniivača po čitavom svijetu. Tako podaci govore da su na četrdesetu godišnjicu (1989) osnivanja prvog u svijetu bila 283 dječja sela u 93 zemlje. Svake se godine ovaj broj penje, a društvo sretno djece se povećava i govori sve više jezika, odnedavno i hrvatski. Danas je to, može se slobodno reći, ne samo privatna humanitarna organizacija nego i međunarodni pokret. Cilj joj je širenje pokreta, izgradnja dječjih sela u svim dijelovima svijeta u kojima se za njima pokaže potreba. Uskoro će u Hrvatskoj biti izgrađeno još jedno dječje selo kako bi se donekle ratom pogođenoj djeci kompenzirale posljedice barbarstva odraslih. Kada prilike dozvole SOS dječje selo izgradit će se i u Bosni i Hercegovini. Za to je sve spremno, osim prilika koje još ne dopuštaju provođenje takve akcije. Organizaciju SOS Kinderdorf predstavljao je Dr. Werner Hilweg iz Austrije.

Kao i na svakom takvom velikom međunarodnom skupu isprepliću se različiti interesi i gledišta pa se događaju i neke situacije koje odudaraju od mirnog, strogo uhodanog reda što ih čini dinamičnijima, bogatijima i poticajnijima. Po tim se događanjima takve mamutske konferencije i pamte, prije nego po rednom broju. Na ovoj Konferenciji to su bila dva odvojena događaja. Prvi se zbio kada su izneseni vrlo zabrinjavajući podaci o problemima i stavovima mladih u današnjoj Rusiji, među kojima je veliku buru izazvao podatak koji govori o tome da srednjoškolke planiraju jedan kraći period života posvetiti prostituciji kako bi si osigurale financijsku podlogu za koliko-toliko normalan odlazak na studij ili stvaranje obitelji. Prosvjedovala je javno jedna od pred-

stavnica Rusije i pozvala ostale, koje imaju više podataka iz tog područja, da demantiraju iznesene rezultate istraživanja. U nastavku rasprave nitko se nije javio za riječ u vezi s tim.

Druga situacija koja je imala elemente ekscesa zbila se nakon izlaganja predstavnika SOS Kinderdorfa. Javili su se vrlo žučljivi prigovori osnovnim principima ovog oblika organizacije dječje zaštite. Glasovi su bili vrlo povišeni i apelirali su na ulogu oca i njegov nedostatak u dječjim selima. SOS Kinderdorf ima naime četiri bazična principa. Svako selo mora imati: SOS majke; SOS braću i sestre; kuće i naravno selo koje će dati djetetu mogućnost povezivanja s ostalim svijetom. Oca tu nema, uloga mu je periferna i za čitavo selo, svu djecu u njemu, ovu figuru predstavljaju 2-3 muškarca zadužena za tehničke i organizacione poslove. Mladi muški glasovi tražili su više prostora za očeve. Kako su ova pravila postavljena još 1949. i predstavljaju osnovu pristupa, na ovoj konferenciji nije bilo moguće mijenjati ih bez obzira na aplauz koji je ovakvo gledanje, na strukturu svake pojedine SOS obitelji, dobilo u konferencijskoj dvorani. To je stvar same "SOS Kinderdorf" privatne organizacije i njezinih voditelja, ali pokazuje i u ovom kontekstu da novo gledanje na roditeljstvo kao pojam koji potiskuje nekada važeće "majčinstvo" i "očinstvo", sve više prodire u svakodnevni život i praksu stručnjaka.

Iduće godine od 25. do 29. kolovoza održat će se 9. internacionalna konferencija o hraniteljstvu u Bergenu u Norveškoj. Geslo pod kojim će se održavati je "Building Bridges" - "Građenje mostova". Ta simbolička "gradnja mostova" odnosit će se na mostove za brigu društva, mostove među obiteljima - prirodnim i hraniteljskim, među onima koji nude brigu i onima koji ju primaju i, konačno, mostove prema neovisnosti mladih bića kako bi mogli nakon djetinjstva i sazrijevanja u hraniteljskoj obitelji nastaviti samostalno, slobodno i uspješno graditi svoje vlastite mostove prema drugim ljudima, društvu i vlastitoj sreći. Norveška upućuje poziv svima koji imaju interesa i koji imaju što reći da dođu i sudjeluju na konferenciji i upoznaju ovu lijepu zemlju. Potrebno je samo zatražiti materijale od Sekretarijata konferencije na adresi: Children and Family Welfare Office, Hordaland County Council, N-5020 Bergen, Norway.

Josip Janković